

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยแบบผสม (Mixed Methodology) ซึ่งใช้เทคนิคในการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งที่เป็นข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพไปพร้อมกันอย่างต่อเนื่องและสรุปผลการวิจัยโดยบูรณาการผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพเข้าด้วยกันเพื่อให้ได้ผลวิจัยมีความถูกต้องสมบูรณ์ และให้ได้มาซึ่งรูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีข้อจำกัดด้านทรัพยากรทางการศึกษาในบริบทชนเผ่าภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ รัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการ ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 23 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 2,160 คน ครูฝ่ายวิชาการจำนวน 2,160 คน ครูฝ่ายวิชาการจำนวน 2,160 คน ครูฝ่ายงบประมาณ จำนวน 2,160 คน ครูฝ่ายบุคลากร จำนวน 2,160 คน และครูฝ่ายบริหารทั่วไป จำนวน 2,160 คน รวมทั้งสิ้น 4,348 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ รัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการ ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ และเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 7 คน ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 48 คน ครูฝ่ายวิชาการ จำนวน 48 คน ครูฝ่ายงบประมาณ จำนวน 48 คน ครูฝ่ายบุคลากร จำนวน 48 คน

และครูฝ่ายบริหารทั่วไป จำนวน 48 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling)

วิธีการสุ่มตัวอย่าง

ขั้นที่ 1 สุ่มจังหวัดในเขตพื้นที่ภาคเหนือตอนบนมาร้อยละ 50 โดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) แบบจับสลาก ได้ 4 จังหวัด คือ จังหวัดเชียงราย จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดพะเยา และจังหวัดแม่ฮ่องสอน

ขั้นที่ 2 สุ่มเขตพื้นที่การศึกษาในแต่ละจังหวัดที่สุ่มได้ในขั้นที่ 1 มาร้อยละ 50 โดยการสุ่มอย่างง่าย แบบจับสลากได้ 7 เขตพื้นที่การศึกษา ได้แก่ เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 เขต 5 และเขต 6 เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 และเขต 4 เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 และเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2

ขั้นที่ 3 สุ่มโรงเรียนในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษาที่สุ่มได้ในขั้นที่ 2 มาร้อยละ 5 โดยการสุ่มอย่างง่าย แบบจับสลาก คือ

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 1 มีโรงเรียนในสังกัด 147 โรง สุ่มมาร้อยละ 5 ได้โรงเรียนดังนี้ โรงเรียนบ้านคอยงาม โรงเรียนบ้านคอยฮาง โรงเรียนบ้านห้วยชมภู โรงเรียนบ้านห้วยห้างป่าสา โรงเรียนผาประเสริฐ โรงเรียนบ้านปงเกียน และโรงเรียนบ้านป่ายางหลวง

2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 4 มีโรงเรียนในสังกัด 165 โรง สุ่มมาร้อยละ 5 ได้โรงเรียนดังนี้ โรงเรียนบ้านห้วยโป่ง โรงเรียนบ้านห้วยไคร้ โรงเรียนบ้านแผ่นดินทอง โรงเรียนบ้านไม้ยามีตรภาพที่ 168 โรงเรียนบ้านห้วยลึก โรงเรียนบ้านหลวง โรงเรียนบ้านหูก และโรงเรียนบ้านรักแผ่นดิน

3. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพะเยา เขต 1 มีโรงเรียนในสังกัด 137 โรง สุ่มมาร้อยละ 5 ได้โรงเรียนดังนี้ โรงเรียนบ้านร่อง โรงเรียนบ้านม่วงคำ โรงเรียนบ้านสันตันผึ่ง โรงเรียนบ้านน้ำจุน โรงเรียนบ้านสันหลวง โรงเรียนบ้านร่มเย็น

4. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 มีโรงเรียนในสังกัด 123 โรง สุ่มมาร้อยละ 5 ได้โรงเรียนดังนี้ โรงเรียนบ้านห้วยไคร้ โรงเรียนบ้านห้วยไผ่ โรงเรียนบ้านช่างคำ โรงเรียนบ้านยาง โรงเรียนบ้านห้วยต้นตอง และโรงเรียนบ้านเปียงหลวง

5. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 มีโรงเรียนในสังกัด 108 โรง สุ่มมาร้อยละ 5 ได้โรงเรียนดังนี้ โรงเรียนบ้านใบหนา โรงเรียนบ้านนาเกียน โรงเรียนบ้านแม่อมลอง โรงเรียนบ้านแม่โถ และโรงเรียนบ้านแม่ตูป

6. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 6 มีโรงเรียนในสังกัด 96 โรงเรียน ร้อยละ 5 ได้โรงเรียนดังนี้ โรงเรียนบ้านแม่นาจร โรงเรียนบ้านขุนแม่นาย โรงเรียนบ้านปางอู่ โรงเรียนบ้านขุนกลาง และโรงเรียนบ้านแม่ปอน

7. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 มีโรงเรียนในสังกัด 187 โรงเรียน ร้อยละ 5 ได้โรงเรียนดังนี้ โรงเรียนบ้านเสาหิน โรงเรียนบ้านห้วยกุ่ม โรงเรียนบ้านแม่สามแลบ โรงเรียนบ้านแม่คะตวน โรงเรียนบ้านแม่กองคา โรงเรียนบ้านแม่จาง โรงเรียนบ้านแม่สวด โรงเรียนบ้านห้วยโศ และโรงเรียนบ้านละอูบ

ขั้นที่ 4 กลุ่มโรงเรียนในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษาที่สุ่มได้ในขั้นที่ 2 มาเขตพื้นที่การศึกษาระดับ 1 โรงเรียน โดยการสุ่มแบบเจาะจงได้ 7 โรงเรียน คือ โรงเรียนบ้านขุนกลาง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ โรงเรียนบ้านกัวลม อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ โรงเรียนบ้านแม่เมะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ โรงเรียนบ้านห้วยเอียน อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย โรงเรียนบ้านกกน้อย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย โรงเรียนบ้านแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา และโรงเรียนบ้านแม่ทะลุ อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน เพื่อสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) การสังเกตประกอบการสอบถาม

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ขั้นที่ 1 ศึกษาเอกสาร (Documentary Studies) เกี่ยวกับสภาพในการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีข้อจำกัดด้านทรัพยากรทางการศึกษาในบริบทชนเผ่าภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย แหล่งข้อมูล คือ ศูนย์วิทยบริการ ห้องสมุดและระบบ Internet เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบบันทึกการศึกษาเอกสาร วิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหา

ขั้นที่ 2 สัมภาษณ์เชิงลึก เกี่ยวกับสภาพและปัญหาการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีข้อจำกัดด้านทรัพยากรทางการศึกษาในบริบทชนเผ่าภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ รัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการ ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ และเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูฝ่ายวิชาการ ครูฝ่ายการเงิน ครูฝ่ายบุคลากร และครูฝ่ายบริหารทั่วไป เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบบันทึกการสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหา

ขั้นที่ 3 การสังเกตประกอบการสอบถาม (Observe and Question) เกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีข้อจำกัดด้านทรัพยากรทางการศึกษาในบริบทชนเผ่าภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย

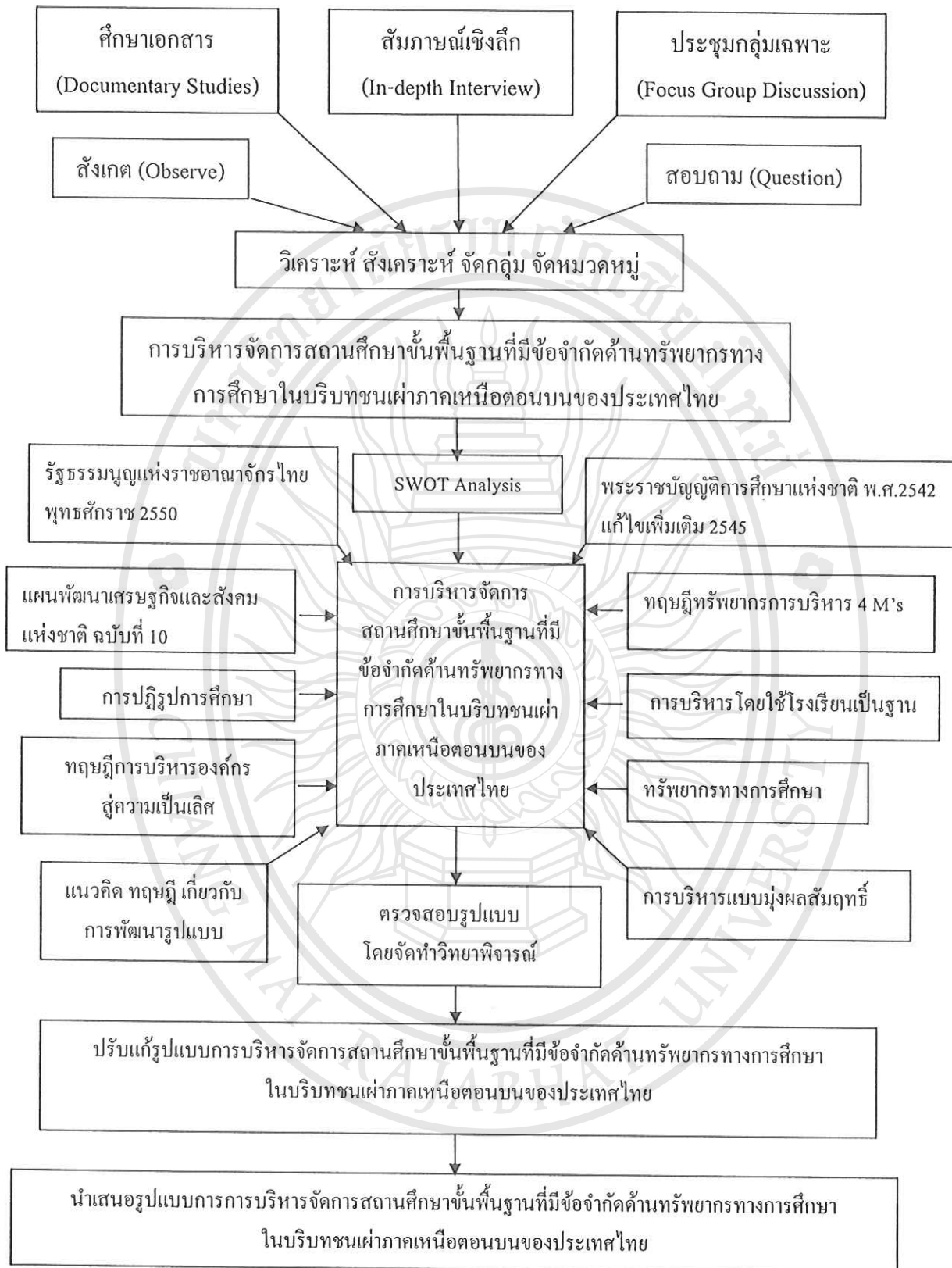
แหล่งข้อมูล คือ ผู้บริหารโรงเรียน ครูฝ่ายวิชาการ ครูฝ่ายบุคลากร ครูฝ่ายงบประมาณ และครูฝ่ายบริหารทั่วไป ของโรงเรียนบ้านขุนกลาง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ โรงเรียนบ้านก๊วลม อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ โรงเรียนบ้านแม่เมะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ โรงเรียนบ้านห้วยเยียน อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย โรงเรียนบ้านก่น้อย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย โรงเรียนบ้านแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา และโรงเรียนบ้านแม่ทะลุ อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน แล้วนำมาหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นที่ 4 อภิปรายกลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) เกี่ยวกับสภาพและปัญหาในการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีข้อจำกัดด้านทรัพยากรทางการศึกษาในบริบทชนเผ่าภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย แหล่งข้อมูล คือ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศึกษานิเทศก์ ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูฝ่ายวิชาการ ครูฝ่ายงบประมาณ ครูฝ่ายบุคลากร และครูฝ่ายบริหารทั่วไป เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบบันทึกการอภิปรายกลุ่มเฉพาะวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์และการสังเคราะห์เนื้อหา

ขั้นที่ 5 นำผลสรุปเกี่ยวกับสภาพและปัญหาในการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีข้อจำกัดด้านทรัพยากรทางการศึกษาในบริบทชนเผ่าภาคเหนือตอนบนของประเทศไทยจาก 1-4 มาวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค เพื่อสรุปเป็นรูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีข้อจำกัดด้านทรัพยากรทางการศึกษาในบริบทชนเผ่าภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ผู้เข้าร่วม SWOT Analysis คือ ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูฝ่ายวิชาการ ครูฝ่ายงบประมาณ ครูฝ่ายบุคลากร และครูฝ่ายบริหารทั่วไป เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบบันทึกการทำ SWOT Analysis วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์และการสังเคราะห์เนื้อหา

ขั้นที่ 6 นำรูปแบบที่ได้จากขั้นที่ 5 ไปตรวจสอบโดยการจัดทำวิทยานิพนธ์ ผู้เข้าร่วมทำวิทยานิพนธ์ คือ ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูฝ่ายวิชาการ ครูฝ่ายงบประมาณ ครูฝ่ายบุคลากร และครูฝ่ายบริหารทั่วไป เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบบันทึกการทำวิทยานิพนธ์ และแบบสอบถามประกอบการทำวิทยานิพนธ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์และการสังเคราะห์เนื้อหา

ขั้นที่ 7 นำรูปแบบมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อนำเสนอต่อไป

ภาพที่ 3.1 แผนภูมิแสดงขั้นตอนในการทำวิจัย

การหาคำตอบตามวัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพในการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีข้อจำกัดด้านทรัพยากรทางการศึกษาในบริบทชนเผ่าภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย

วิธีการศึกษา

ขั้นที่ 1 ศึกษาเอกสาร ได้แก่ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เอกสารทางวิชาการ โดยใช้แบบบันทึกการศึกษาเอกสารเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์และการสังเคราะห์เนื้อหา

ขั้นที่ 2 สัมภาษณ์เชิงลึก คือ รัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการ ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และผู้อำนวยการโรงเรียน โดยใช้แบบบันทึกการศึกษาเอกสารเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์และการสังเคราะห์เนื้อหา

ขั้นที่ 3 การสังเกตประกอบการสอบถาม เกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีข้อจำกัดด้านทรัพยากรทางการศึกษาในบริบทชนเผ่าภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย แหล่งข้อมูล คือ ผู้บริหารโรงเรียน ครูฝ่ายวิชาการ ครูฝ่ายบุคลากร ครูฝ่ายงบประมาณ และครูฝ่ายบริหารทั่วไป ของโรงเรียนบ้านขุนกลาง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ โรงเรียนบ้านกัวลม อำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่ โรงเรียนบ้านแม่เมะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ โรงเรียนบ้านห้วยเอียน อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย โรงเรียนบ้านกกน้อย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย โรงเรียนบ้านแม่กา อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา และโรงเรียนบ้านแม่ทะลุ อำเภอสบเมย จังหวัดแม่ฮ่องสอน แล้วนำมาหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นที่ 4 การอภิปรายกลุ่มเฉพาะเกี่ยวกับผู้สภาพเข้าร่วมอภิปรายกลุ่มเฉพาะ คือ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูฝ่ายวิชาการ ครูฝ่ายงบประมาณ ครูฝ่ายบุคลากร และครูฝ่ายบริหารทั่วไป

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อวิเคราะห์ปัญหาในการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีข้อจำกัดด้านทรัพยากรทางการศึกษาในบริบทชนเผ่าภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย

อภิปรายกลุ่มเฉพาะ เกี่ยวกับปัญหาในการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีข้อจำกัดด้านทรัพยากรทางการศึกษาในบริบทชนเผ่าภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ผู้เข้าร่วมอภิปรายกลุ่มเฉพาะ คือ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูฝ่ายวิชาการ ครูฝ่ายงบประมาณ ครูฝ่ายบุคลากร และครูฝ่ายบริหารทั่วไป เครื่องมือที่ใช้ในการ

เก็บข้อมูล คือ แบบบันทึกการอภิปรายกลุ่มเฉพาะ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์ และการสังเคราะห์เนื้อหา

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อกำหนดรูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การกำหนดรูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีข้อจำกัดด้านทรัพยากรทางการศึกษาในบริบทชนเผ่าภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย มี 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สรุปผลจากการศึกษาสภาพและปัญหาในการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีข้อจำกัดด้านทรัพยากรทางการศึกษาในบริบทชนเผ่าภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย

ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค ของประเด็นที่ได้ศึกษาจากสภาพและปัญหาในการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีข้อจำกัดด้านทรัพยากรทางการศึกษาในบริบทชนเผ่าภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย ผู้เข้าร่วมวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค คือ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และผู้อำนวยการโรงเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์และการสังเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 3 กำหนดรูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีข้อจำกัดด้านทรัพยากรทางการศึกษาในบริบทชนเผ่าภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย

ขั้นตอนที่ 4 ตรวจสอบรูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีข้อจำกัดด้านทรัพยากรทางการศึกษาในบริบทชนเผ่าภาคเหนือตอนบนของประเทศไทยโดยการทำวิทยาภิการ ผู้เข้าร่วมวิทยาภิการ คือ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และผู้อำนวยการโรงเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์และการสังเคราะห์เนื้อหา